కథ

మరో కోణం

సావిత్రి పక్కకి ఒత్తిగిలి పడుకుంది. నెమ్మదిగా కళ్లల్లో ఊరుతున్న కన్నీళ్లు చెవి మీదుగా పాకి దిండుని చేరుతున్నాయి. అవెంత నెమ్మదిగా పుట్టుకొస్తున్నా అన్ని కన్నీళ్లను తలగడ తనలోకి పీల్చుకోడానికి శ్రమ పడుతోంది.

అమెకెంత ఏడ్చినా దుఃఖం తీరడంలేదు. ఇన్ని కన్నీళ్ళు తనలో ఇంకా నిలువ ఉన్నాయా అనే ఆలోచన కూడా ఆమెని అప్పుడప్పుడు ఆశ్చర్యపరుస్తోంది.

ఆ రోజు సావిత్రి పుట్టినరోజు. ఇరవై ఎనిమిది వెళ్ళి ఇరవై తొమ్మిదిలోకి అడుగుపెట్టింది. అంతక్రితమే తనని కన్నతల్లి వచ్చి జన్మలో మర్చిపోలేని దీవెనలిచ్చి వెళ్ళింది. చివరి మాట లింకా చెవుల్లో మారుమోగుతూనే ఉన్నాయి.

''నువ్వెందులోనైనా పడి చచ్చిపోవే పాపిష్టిదానా! అసలు పుట్టలేదనే అనుకుంటాను. కాకపోతే పురిట్లోనే చచ్చావనుకుంటా. ఇదిగో నువ్వు ఛస్తే ఒక్క కన్నీటి బొట్టు రాల్చనని నా తతిమా పిల్లలమీద ఒట్టేసి చెప్తున్నా.''

తనలా ఎక్కువసేపు ఒక్కర్తినీ పడుకుని ఏడ్వనివ్వరని ఆమెకు తెలుసు. ఎవరో ఒకరు వచ్చి తన జుట్టు పట్టుకుని బయటకీడ్చి 'మేం చెప్పినట్టు విన్నావా సరే లేదంటే వెంటనే ఇక్కడ్నించి ఫో' అంటారు. ఆ అనే వ్యక్తి ఎవరు అనేది ఇంకా తేలాల్సి వుంది.

బయట నుంచి మాటలు వినిపిస్తున్నాయి. వాళ్ళు నెమ్మదిగా ఏమీ మాట్లాడుకోవడంలేదు. గొంతులు చించుకుంటున్నారు. వారి ఉద్దేశ్యం కూడా తనకి వినబడాలనే. అందుకే ఒకర్ని మించి ఒకరు రెచ్చిపోతున్నారు.

''ఇలాంటి పాడుబుద్ధులు ఎక్కడ్నించి పుట్టుకొచ్చాయో మన ఇంటా వంటా ఎరగం. మనింట్లో ఆడపిల్లలంటే ఎంతో గౌరవంగా చూస్తారందరూ. ఇదిగో ఇలాంటిదొకతె తయారైతే చాలు, అంతా సర్వనాశనమైపోవడానికి.''

''బెల్లం కొట్టిన రాయిలా కూర్చుంది. పైగా ఏడుపొకటీ. పిల్లల్నేం చేద్దామనుకుంటోందో అడగండి. ఇద్దరు పిల్లల తల్లి. ఛీ ఛీ తలుచుకుంటేనే కంపరంగా వుంది. ఇన్నాళ్ళ తర్వాత ఇప్పుడు మొగుడు నచ్చలేదుట.''

''దాని చావది లోపల్లోపల చచ్చినా బోలెడంత ఆస్తి, కావలసినంత డబ్బు, కాలుమీద కాలేసుకుని గడిపేయవచ్చు. పిచ్చిదానికి అర్థం కావడం లేదు'' ఆ మగ గొంతు స్వరం తగ్గించి కర్కశంగా హితబోధ చేస్తున్నట్లుగా వుంది.

''అది ఈ అంటేనే కదా పెళ్ళి చేశాం. ఇన్నాళ్ళు కాపురం చేసి ఇద్దరు పిల్లల్ని కని వాళ్లని వాళ్ళ కర్మానికొదిలేసి... ఛీ ...అడగండి. ఏం చేద్దామనుకుంటోందో...''

సావిత్రి బాధగా, విరక్తిగా వాళ్ళ మాటలు వింటూనే వుంది. వాళ్ళ మాటలన్నీ నిజాలే. వాళ్ళు ఇప్పుడు తనేం చెప్పినా వినిపించుకోరు. తనవైపు నుంచి ఒక్కక్షణం కూడా ఆలోచించరు.

★★★

సావిత్రికి పద్దెనిమిదేళ్లు నిండగానే సుకుమార్ పెళ్ళి సంబంధం తీసుకొచ్చారు బంధువులంతా కలసి. బోలెడంత ఆస్తి, డబ్బు, ఒక్కడే కొడుకు, ఊళ్ళోనే రెండు ఇళ్లు. కాణీ కట్నం అక్కరలేదు. పైగా పెళ్ళి ఖర్చు కూడా వాళ్ళే పెట్టుకుంటారు.

సావిత్రి పేదింటి పిల్ల. ఇంకా నలుగురు పిల్లలున్న తల్లికి మొదటి సంతానం. అదీ ఆడపిల్ల. తండ్రి మంచానపడి ఏడాది దాటింది. ఇంట్లో గుక్కెడు గంజికి దిక్కు లేకుండా వుంది.

సుకుమార్ అవిటివాడు. అతనికి మోకాళ్ళ నుంచీ రెండు కాళ్ళూ చచ్చుబడిపోయాయి. నడవలేడు. నిలబడలేడు. అయితే తెలివి వుంది. ప్రయివేటుగా పరీక్షలు కట్టి పాసయ్యాడు. టైపురైటింగ్, షార్ట్‌హ్యాండ్ హయ్యర్లు చేసి ఇంటి ముందు గదిలో పది టైపు మిషన్లు పెట్టి ఇన్‌స్టిట్యూట్ పెట్టాడు. అది బాగా నడుస్తోంది. ఉన్న ఆస్తికి తోడుగా రెండు కాళ్ళూ లేకపోయినా రెండు చేతులా ఆర్జిస్తున్నాడు.

పాతికేళ్ళు వయసొచ్చేసరికి సావిత్రిలో మార్పు వచ్చింది. శరీరం మరింత అందంగా తయారైంది. వయసుతోబాటు ఆలోచన పెరిగింది. దానితో తనకి జరిగిన అన్యాయం ఆమెకి అర్థమవసాగింది. గుండెలంతా దుఃఖం పేరుకుపోయి వుండేది. ఇల్లు నరకంలా, భర్త ముఖం చూడాలంటే అసహ్యంగా అనిపించేది.

సుకుమార్ తల్లి కోడలు కోసం వేట మొదలుపెట్టింది. అంగవైకల్యమున్న కొడుక్కి ఎవరు పిల్లనిస్తారు? పేదవాళ్ళు ఇస్తారు. అందచందాలు లేని వాళ్ళిస్తారు. డబ్బు చూసి మోజు పడే వారిస్తారు.

ఈ మూడు లక్షణాలు కలిసి వచ్చిన పిల్ల సావిత్రి ఆమె కంటబడింది. దగ్గర వాళ్ళ ద్వారా కబురు చేసింది.

పిల్లాడు కాళ్ళులేని వాడనేగానీ మరో వంక పెట్టలేమని అందరూ అనుకున్నారు. ఆ లోటు లేకపోతే తమలాంటి సంబంధం కోటి జన్మలెత్తినా తేగలమా? అంటూ మురిసిపోయారు.

సావిత్రికి బాగా నూరిపోశారు. డబ్బు, పట్టుచీరలు, నగలు, ఇళ్ళూ, వాకిళ్ళూ.

అన్నీ బాగానే వున్నాయిగానీ పెళ్ళికొడుకే బాగాలేడని కొన్ని కోట్లసార్లు అనుకుంది సావిత్రి. ఆ ఒక్కటీ పక్కన పెట్టేసి మిగిలిన అన్ని హంగుల్నీ పొగడటం వదల్లేదు బంధుజనం.

సావిత్రికి బాగా ఆలోచించుకోవడానికి వయసులేదు. శక్తి లేదు. మారాం చేసేందుకు వీలులేదు. ఇంట్లో అందరూ తను ఊ అనాలని వేయి చెవులు రిక్కించి ఎదురు చూస్తున్నారు. తను సరేననడం ద్వారా ఇంటి పరిస్థితి మారిపోతుంది. బెరుకుగా ఉన్నా ఎటూ తెల్చుకోలేనట్లుగా వున్నా సావిత్రి పెళ్ళికి సరేనంది. ఇల్లంతా ఆనందం వెల్లివిరిసింది.

పదిహేను రోజుల్లో ముహూర్తాలు పెట్టుకున్నారు. వెంకటేశ్వరస్వామి గుళ్ళో పెళ్లి. చీరెలు, సారెలు, బాజా భజంత్రీలు... అన్ని ఏర్పాట్లూ చురుకుగా మొదలయ్యాయి.

సావిత్రి పెద్ద తమ్ముడికి తను హామీ వుండి బట్టల కొట్లో వెయ్యిరూపాయల ఉద్యోగం వేయించింది అత్తగారు. కట్నం వీళ్ళేమీ ఇచ్చేదిలేదు. ఆమే కుటుంబానికి కాస్త ముట్టచెప్పింది. తండ్రికి మందులు, తల్లికి ఒంటినిండా బట్ట, ఇంట్లో రెండు పూటలా భోజనం.

సావిత్రికి ఆనందమేసింది. తను తన కుటుంబానికి ఇంత మాత్రం సాయం చేయగలిగానని గర్వం కలిగింది.

పెళ్లి స్థిరపడిన వెంటనే తన ఆలోచనల్లో మార్పు తెచ్చుకుంది. అతని గురించి ఆలోచించడం మొదలుపెట్టింది.

అతను తనలా నడవలేడు. తనలా పరుగెట్టలేడు. తనలా తొక్కుడుబిళ్ళ ఆడలేడు. స్కిప్పింగ్ చేయలేడు. తన తమ్ముడిలా ప్లేగ్రౌండ్‌లో ఫుట్‌బాల్ ఆడలేడు. చెట్లెక్కలేడు. సైకిల్ తొక్కలేడు. పాపం! అతని మనసులో ఎంత బాధ వుంటుంది? అందుకే తను అతనసలు బాధపడకుండా చూడాలి. అతను కింద దేకుతూ వస్తాడు. చేతులకి రబ్బరు తొడుగులు వేసుకుంటాడు. చంక కర్రలతో మూడుచక్రాల సైకిలెక్కి పోనిస్తాడు. కానీ ఏ మనిషితోనూ సమానంగా భుజాలు తాకుతూ నిలబడలేడు. నడవలేడు.

అతనిలో ఆ తక్కువ భావం రాకుండా చూడాలి. అతను అందరికీ సమానుడే అనిపించాలి. అతను ఎవరికంటేనూ తక్కువ కాదనే భావం అతని మనసునిండా నింపేయాలి. అతని భార్యగా అతని బాగుకంటే తనకేం కావాలి?

సావిత్రి ఇలాంటి ఆలోచనలు చేసి చేసి పెళ్ళికి మనసును సిద్ధపరచుకుంది.

తనలో ఏదైనా అసంతృప్తి ఉన్నా ఎవరికీ అది కనబడనీయకుండా జాగ్రత్తపడి నవ్వుతూ కలకల్లాడుతూ తిరిగేయాలని చివరిగా నిర్ణయించుకుంది.

పెళ్ళయిపోయింది. కాళ్ళులేని మొగుడితో కాపురం మొదలుపెట్టింది సావిత్రి. ఆమెకదేం బాగుండకపోయినా సర్దుకుపోతూ కళ్ళు మూసుకుని కాలం గడపడం అలవాటు చేసుకుంది.

సుకుమార్‌లో పైకి కనిపించే అంగవైకల్యం కంటే భయంకరమైన వికృతరూపం లోపల వుందని చాలా తక్కువ సమయంలోనే సావిత్రి గ్రహించింది.

ఉక్రోషం, కోపం, అనుమానం, అసహనం, ఏ క్షణంలో ఎలా వుంటాడో తెలీదు. అతనియందు జాలి కనబరచినట్లనుకుంటే 'నీ ముష్టి జాలి కోసం ఎవ్వరూ దేబురించిలేరు' అంటూ కసురుతాడు. పోనీ ఏమీ లేనట్టు, మామూలుగా వుంటే 'నేను అశక్తుణ్ణి కదా. ఆమాత్రం జ్ఞానంలేదు' అంటూ రెచ్చిపోతాడు. ఒక్కొక్కసారి పట్టలేని కోపంతో ఊగిపోతాడు. ఉక్రోషంతో సాధిస్తాడు. చేసే ప్రతి పనిని అనుమానిస్తాడు. అసహనంతో చిరచిరలాడిపోతాడు.

ఆ రోజు అన్నం వడ్డించటంలో పొరపాటు జరిగింది. జారిపడిన అన్నం కంచమంతా చిందిపోయింది.

''రావే...రా.. ఇటురా'' అంటూ గద్దించాడు.

అమాయకంగా భయంగా దగ్గరకు వెళ్ళింది. అమాంతం ఆమె జుట్టు పట్టుకుని వంచి చెంపలు వాయగొడుతూ కుడిచేత్తో జబ్బ పట్టుకుని ఎడం చేత్తో తొడపాశం అందుకున్నాడు. సావిత్రికి ప్రాణం విలవిల్లాడిపోయింది. అలాంటి ఒక హింసాత్మక శిక్ష వుందనే అనుభవం లేకపోవడంవల్ల కంగారు పడిపోయింది. బాధతో వణికిపోయింది. కళ్లనీళ్ళు బొటబొటా రాలాయి. పై ప్రాణాలు పైనే ఎగిరిపోబోయాయి. ఇంతలో అత్తగారటువచ్చి ''చాల్లేరా. ఎవరేనా వింటే నవ్విపోతారు'' అంది.

అతను వదలగానే తూలిపోయి వెళ్ళి గోడకి కొట్టుకుని చతికిలబడింది. మోకాళ్ళ మధ్య తల పెట్టుకుని గొల్లున ఏడ్చింది. కాసేపు ఎవ్వరూ పలకరించలేదు. నెమ్మదిగా లేవబోతే కుడికాలు కదపలేకపోయింది. ఒకటే సలుపు. కుంటుకుంటూ గదిలోకి వెళ్లి చూసుకుంది. తొడమీద బాదంకాయంత మేర నల్లగా కమిలిపోయి ఉంది. బుగ్గలు ఎర్రగా కందిపోయి ఉన్నాయి. అన్నిటికంటే అవమానభారం ఆమెని కృంగదీసింది. ఆమెకు ఒక్కొక్క సంఘటనా గుర్తుకొచ్చి అసహ్యం పెరిగిపోసాగింది.

కొత్తగా చేయించిన కాలిమువ్వల పట్టాలు పెట్టుకుని అపురూపంగా అతనికి చూపించింది. చేతిలో వున్న స్కేలుతో రెండు కాళ్లమీదా ఫెడీఫెడీ కొట్టాడు. విలవిల్లాడిపోయింది. అదేమిటంటే ''నీకు కాళ్ళున్నాయని విరగబడిపోకు'' అన్నాడు వికృతంగా నవ్వుతూ. వంటింట్లో పాలు పొంగుతున్నాయని పరుగెడితే అతను సహించలేకపోయేవాడు. వానొస్తోంది డాబామీద బట్టలు తడిసిపోతాయని రెండేసి మెట్లు ఎక్కుతూ ఆమె మేడమీదకెళ్తే రవరవలాడిపోయేవాడు. అతని కోపానికి కారణం తెలుసుకోవడం ఆమెకి సాధ్యమయ్యేదికాదు.

ఆలోచనలతో, దెబ్బతిన్న మనసుతో దెబ్బలతో సావిత్రి అయోమయంలో ఉండగానే నెల తప్పింది. పైపై సంబరాలన్నీ మామూలే. ఆడపిల్లని కని ఆరిందాగా అయింది.

బయట నలుగురిలో వున్నప్పుడు సుకుమార్ ముఖం ఒకలాగా వుంటే గదిలో తనతో వున్నప్పుడు మరోలా వుంటుందన్న సత్యాన్ని సావిత్రి గ్రహించింది. కానీ చేసేదేంలేదు.

దూరంగా వుంటే రమ్మని పిలిచి మరీ బాదేవాడు. అతను

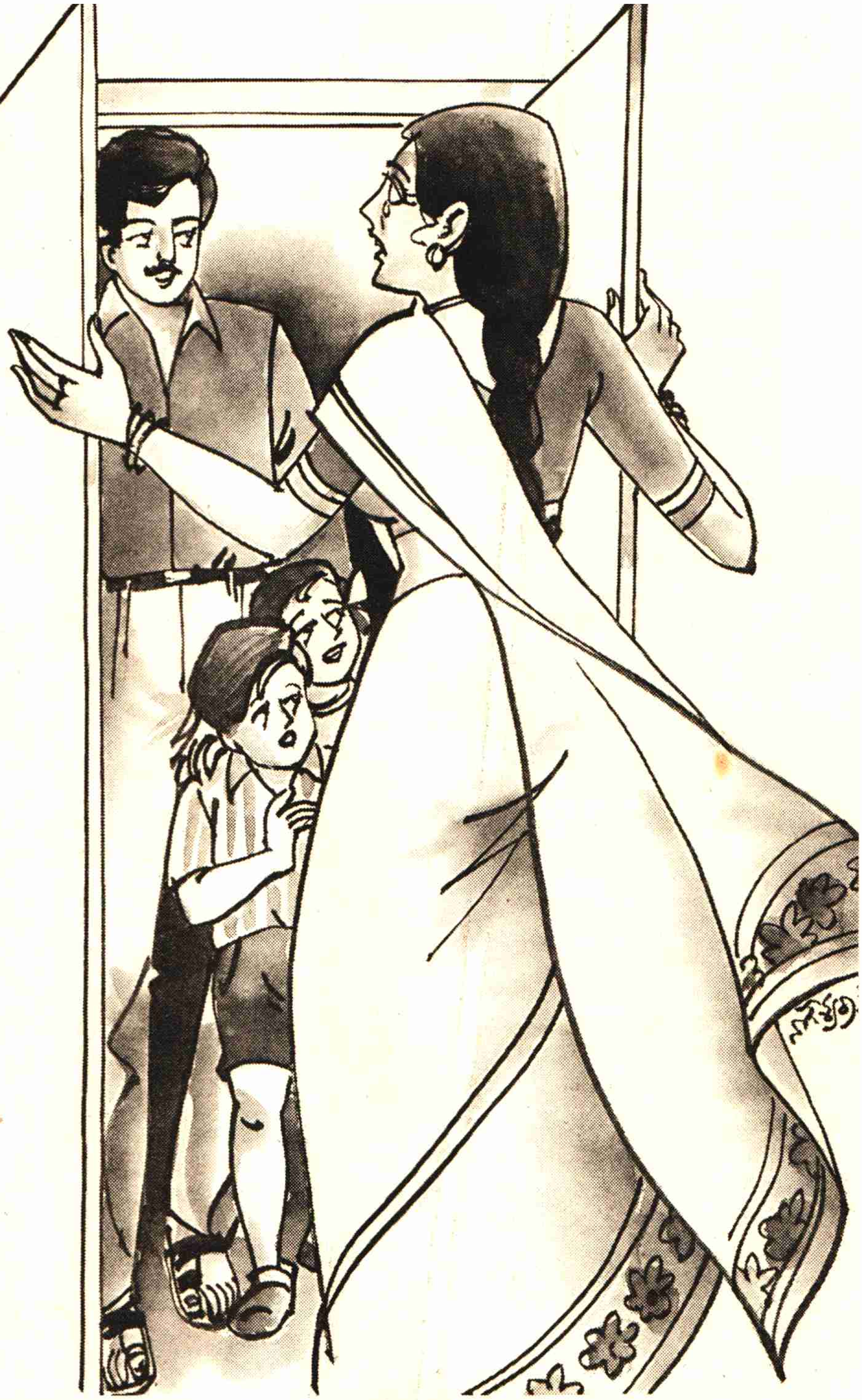

పిలిచినప్పుడు వెళ్లకుండా వుండే ధైర్యం ఆమెకెందుకో వుండేదికాదు.

అత్తగారు ఒకటి రెండుసార్లు చెప్పింది.

''వాడొట్టి కోపిష్టి వాళ్ల నాన్నలాగా. కోపం తెప్పించకు''

తనెక్కడ కోపం తెప్పించింది? తను నవ్వితే కోపం, ఆనందంగా వుంటే కోపం, సావిత్రి వీలయినంతగా ముభావంగా ఉండేది. మనసు చచ్చిపోయింది. శరీరంలో కోరిక అడుగంటి

ఇంద్రగంటి జానకీబాల

పోయింది. అన్నం నీళ్ళు వెగటయ్యాయి.

కాలం వేగంగా పరుగెడుతోంది. తిట్లతో, శాపనార్ధాలతో, దెబ్బలతో, గుద్దులతో జీవితమూ గడుస్తోంది సావిత్రికి. మళ్లీ కడుపు- ఆడపిల్ల.

పాతికేళ్ళు వయసొచ్చేసరికి సావిత్రిలో మార్పు వచ్చింది. శరీరం మరింత అందంగా తయారైంది. వయసుతోబాటు ఆలోచన పెరిగింది. దానితో తనకి జరిగిన అన్యాయం ఆమెకి అర్ధమవసాగింది. గుండెలంతా దుఃఖం పేరుకుపోయి వుండేది. ఇల్లు నరకంలా, భర్త ముఖం చూడాలంటే అస

హ్యంగా అనిపించేది.

పిల్లలయందు పెద్దగా ప్రేమేం కురిసిపోయేదికాదు. అత్తగారే మనవరాళ్ళని ఎత్తుకునేది. సుకుమారంటే భయం, అసహ్యం తప్ప ఏ కోశానా ప్రేమ అనేది కలిగేదికాదు.

అప్పుడే ఆమె దృష్టిలో రవి రాజకుమారుడిలా కనిపించాడు. అతను ఉద్యోగ ప్రయత్నాలలో వుండి టైము వేస్టు కాకుండా టైపు నేర్చుకుందామని వచ్చాడు. రవి చాలా తెలివైనవాడు. చూడముచ్చటగా వుండే రూపం. చక్కని మాటతీరు. అతను సావిత్రియందు కాస్తంత అభిమానం చూపాడు.

ఒకరోజు ఆమె గుడికి వెళ్ళి వస్తుంటే పలకరించి పక్కనే ఆమెతో కలిసి నాలుగడుగులు వేశాడు. ఆమె గుండె విచిత్రమయిన ఆనందానుభూతికి లోనైంది. తన పక్కన అందంగా, దర్జాగా తనకంటే ఎత్తుగా ఒక మగాడు నడుస్తుంటే ఏదో గర్వంతో ఒళ్ళు పులకరించింది. ఇలాంటి అనుభవం చాలా కొత్తగా అపురూపంగా అనిపించింది.

అతను నవ్వి వస్తానన్నట్లు పక్క వీధిలోకి వెళ్ళిపోతుంటే లోపలి ప్రాణాన్ని ఎవరో లాక్కుపోయినట్లయిపోయింది.

ఆ రోజు నుండి రవి వస్తూనే ఉన్నాడు. ఎలాగో సావిత్రిని పలకరిస్తూ ఒక జోక్ వేసి నవ్విస్తూ ఓ పొగడ్తతో వుబ్బేస్తూ అత నున్నంతసేపు అదొక వేరే లోకం అనిపింపజేసేవాడు.

సుకుమార్ పెద్ద గొంతుతో అతనితో ఎన్నో చర్చలు చేసేవాడు. అతనికి ఆడవాళ్లమీద వున్న అభిప్రాయాలు అతని మాటల ద్వారా విని రవి సావిత్రియందు ఒక సానుభూతిని పెంచుకున్నాడు. ఆమె మనసులో వున్న అసంతృప్తులను త్వరలోనే అర్థం చేసుకున్నాడు. ఆమెమీద జాలి, అందులోంచి ఆకర్షణ, ప్రేమ, తెగింపు ఒకదాని వెంట ఒకటి అతన్ని ఆక్రమించుకున్నాయి.

సావిత్రి రవి కలుసుకోవడానికి ఎక్కువ కాలం పట్టలేదు. అసంతృప్తితో, అవమానంతో వేగిపోతున్న సావిత్రికి రవి సాంగత్యం ఒక ఆసరాగా అనిపించింది. ఆమెలో వున్న అసహాయత, ఆమెకి జరిగిన అన్యాయం, వాటిని మించిన ఆమె శరీర సౌందర్యం రవికి ఆమెయందు గాఢమైన ప్రేమను పుట్టించాయి.

వీరి అనుబంధాన్ని పసిగట్టిన సుకుమార్ గొడవ చేశాడు. కుటుంబంలో పెద్దల్ని పిలిచి పంచాయితీ పెట్టాడు. అందరూ సావిత్రిని కేకలేశారు. తిట్టారు. నీతి బోధించారు. జీవితమంటే ఏమిటో వివరించారు. క్షణికమైన మోజుల్లో పడి పండంటి కాపురాన్ని చెడగొట్టుకోవద్దన్నారు. రత్నాల్లాంటి పిల్లల్ని చూసుకుని బుద్ధిగా ఉండమన్నారు. పెద్దపిల్లకి ఏడేళ్ళు, రెండో పిల్లకి అయిదు. వాళ్ళ భవిష్యత్తు ఆలోచించమన్నారు.

సావిత్రేం సమాధానం చెప్పలేదు. ఆమెకి అబద్ధమాడాలనిపించడం లేదు. మళ్లీ ఆ నరకంలోకి అడుగుపెట్టాలనిపించడంలేదు. ఎలాగూ బయటపడిపోయింది. మళ్లీ లోపలి కెళ్లడంలో అర్థంలేదు. ఏమీ లేనప్పుడు చిత్రహింసలు పెట్టిన సుకుమార్ ఇంత తెలిశాక మామూలుగా ఎలా వుంటాడు?

★★★

సావిత్రి రెండోవైపుకి ఒత్తిగిల్లి పడుకుంది. ఇప్పుడు కన్నీళ్లు కారడంలేదు. ఆలోచనలు వేగంగా, పదునుగా సాగుతున్నాయి. జీవితంలో ఒకవైపు నుంచి మరోవైపుకి మళ్లినట్లుగా వుంది. ఆమె మనసులో, ఆలోచనల్లో రవి చోటు చేసుకున్నాడు. ఆమెకి ఆలోచించడం నేర్పినవాడు అతను. ప్రశ్నించడం నేర్పినవాడు అతను. తనని నరకం నుంచి తప్పించడానికొచ్చిన ఆపద్బాంధవుడిలా అనిపిస్తున్నాడు రవి.

తనని సుకుమార్ బాధిస్తున్నాడనీ, హింసిస్తున్నాడనీ తన తల్లికి తెలుసు, తమ్ముడికి తెలుసు, మంచంలో వున్న నాన్నకి తెలుసు. అత్తగారికి చూచాయిగా, బంధువులందరికీ తెలుసు. కానీ ఎవ్వరూ పట్టించుకోలేదు. అతన్నొక్క మాట అడగలేదు. ఎందుకని? భార్యని బాధించడం భర్తకి జన్మహక్కునా? అది సహజమేననా! ఆమె ఆ బాధలు, అవమానాలు ఎలాగో ఓర్చుకుని అతనిలో మార్పు కోసం ఎదురుచూస్తూ జీవించాలనా? ఇప్పుడందరూ పిల్లలు, పిల్లలు పిల్లలు అంటూ గోల పెడుతున్నారు. అతను తనని నానా హింసలూ పెడుతుంటే అవి భరించలేక తను ఎటైనా వెళ్లిపోతే, చచ్చిపోతే పిల్లల గతి ఏమిటని ఒక్కసారైనా అతన్నెందుకు అడగలేదు? ఇప్పుడు పిల్లల బాధ్యత తనదేననీ, ఆ పిల్లలకోసం తను అతన్ని భరించాలని అనడం ఏం న్యాయం?

నిన్నగాక మొన్న ఇద్దరు బిడ్డల తండ్రి విశ్వం బాబాయి మరో అమ్మాయితో మూడు వీధుల అవతల వేరే కాపురం పెడితే 'నువ్విలా చేస్తే పిల్లలేమైపోతారు' అని ఒక్కరూ అడగలేదు. ఎందుకని? అంటే! వండి వార్చి మూతులు కడిగి నీళ్ళుపోసి జడలువేసి బట్టలు కట్టి సాకే తల్లి పిల్లలకోసం ఇంట్లో కట్టుబడి వుంటే చాలు. ఆమె లేకపోతే పనంతా ఆగిపోతుంది. అందుకే ఆమె ఎటూ పోకుండా చుట్టూ వున్న అందరూ రక్షిస్తూ వుంటారు. ఆమె ఏమాత్రం స్వేచ్ఛగానూ ఉండకుండా జాగ్రత్తలు తీసుకుంటూ వుంటారు.

ఏ మగాడు తను ఇల్లు వదిలిపెట్టి వెళ్ళేప్పుడు పిల్లల గురించి ఆలోచించాడు? ఏ మగాడ్ని పిల్లల గురించి బంధువులు, చుట్టాలు నిలేశారు? వెయ్యలేదు. వెయ్యరు. తరతరాలుగా పిల్లల్ని పెంచే బాధ్యత స్త్రీలదే అని నిర్దేశించారు. దాన్నే నమ్ముకుని నూటికి తొంభైమంది మాతృత్వపు మైకంలో బతికేస్తున్నారు. కానీ సర్దుకోలేక సంఘర్షణకి లోనయ్యేవాళ్ల గురించి ఎవ్వరూ కాస్తయినా ఆలోచించరే?

అసలు భర్తని, ఇంటిని, పిల్లల్ని వదలి ఏ స్త్రీ అయినా బయటకెందుకెళ్తోందో అని ఒక్కక్షణం ఆమెవైపు నుంచి ఆలోచిస్తే ఎన్నో సమస్యలు అర్థమవుతాయి.

సుకుమార్ లాంటి వాళ్లకి సరైన అవగాహన వుండేలా శిక్షణ ఇవ్వాల్సిన బాధ్యత ఈ సమాజంమీద లేదా? కాళ్ళులేనివాళ్ళు కాళ్ళున్నవాళ్లని ద్వేషించకూడదనీ, గుడ్డివాళ్ళు చూడగలిగినవాళ్ళని హింసించకూడదనీ, సృష్టిలోపంవల్ల అంగవైకల్యమున్నా మనసులో వున్నతిని, ప్రవర్తనలో సంస్కారాన్ని అలవరచుకోవాలని వాళ్లకి మనం నేర్పాలి కదా!

'నాకిదిలేదు, నీకుంది కనుక నిన్ను నేను ద్వేషిస్తాను, హింసిస్తాను, నాకుండే ఈ లోపంవల్ల నన్ను నువ్వు భరించి తీరాలి అంటే- మనుష్యులందరూ సమానం అనే భావాన్ని మనమెలా పెంపొందించగలం? అంగవైకల్యమున్నవారిని మనలో ఎలా ఇముడ్చుకోగలం?

సావిత్రికి ఒక్కసారి తను పాతాళంలోకి కూరుకుపోతున్నట్లు భావం కలిగింది. ఈ పోరాటం తను చెయ్యలేదు. ఆడపిల్ల తన గురించి తను ఆలోచించుకునే లోపు, వివాహ వ్యవస్థను అర్థం చేసుకునేలోపు పిల్లలు పుట్టుకొచ్చేస్తారు. అక్కడ్నించి భార్యాభర్తలు కొట్టుకుంటూ తిట్టుకుంటూ ద్వేషించుకుంటూ, అసహ్యించుకుంటూ కలిసి బతికేస్తుంటారు. పిల్లల కోసమే ఉన్నామని తల్లులు పూరట పొందుతుంటారు.

తన పిల్లలు దురదృష్టవంతులు. తన అదృష్టాన్ని తన తల్లిదండ్రులు నిర్ణయించలేనట్లే తనూ వారి అదృష్ట దురదృష్టాలను నిర్ణయించలేకపోతోంది.

ఏమైనా ఇప్పుడు పిల్లలకోసం తను మళ్లీ ఆ నరకకూపంలోకి వెళ్ళలేనని సావిత్రి గట్టిగా అనుకుంది. ఆమెకి మిగిలింది చావే అని నిర్ధారించుకుంది. అదొక్కటే కంటికెదురుగా కనిపిస్తోంది. అదే అందరూ సూచించారు. అమ్మతోసహా. తను గుట్టుగా ఆత్మహత్య చేసుకుని చచ్చిపోతే వాళ్ల పరువు పోకుండా జబ్బుచేసి చచ్చిపోయిందని చెప్పుకుంటారు. మళ్లీ సుకుమార్‌కి పెళ్ళి చేసినా చేస్తారు పిల్లలకోసం అని.

అందరిలో ఎలానూ నవ్వులపాలైపోయింది. ఇంక వెనక్కి వెళ్లి సాధించేది లేదు. కాస్త ధైర్యం కూడదీసుకుని కళ్ళు మూసుకుంటే- అంతే!

సావిత్రి నెమ్మదిగా లేచింది. గట్టిగా ఊపిరి పీల్చుకుంది. ఒళ్లు నీరసంతో తూలింది. నెమ్మదిగా అడుగులో అడుగేసుకుంటూ వెనుకవైపు వెళ్లింది. అక్కడంతా చీకటిగా వుంది.

మరొక్కసారి గుండె దిటవు చేసుకుంది. తను జీవితంలో పూర్తిగా ఓడిపోయానని తలచుకునేసరికి ఎక్కడలేని దుఃఖం వచ్చేసింది. తనకెవ్వరూ లేరని తలుచుకునేసరికి మరీ కన్నీళ్ళు ఆగలేదు.

నిగ్రహించుకుంటూ వెనుకవైపు తలుపు తీసింది. అడుగుముందుకేసింది.

ఎదురుగా రవి. ఒక్కసారి సావిత్రి గుండె ఝల్లుమంది. ఆనందం కమ్మేసింది. కారు చీకటిలో చిరుదివ్వెలా- కాళరాత్రి గడిచాక ఉదయించే సూర్యుడిలా ఎదురుగా రవి. అతడి పక్కనే నిలబడి అమ్మని బిక్కుబిక్కుమంటూ చూస్తున్న పిల్లలు.